אור לארבעה עשר גרסי': לאור הנר. בגמרא (דף ז:) מפרש טעמא: **בודקין**. שלא יעבור עליו בבל יראה ובבל ימצא: **וכמה אמרו**. לקמן במתניתין: **שפי שורות**. של חביות הסדורות במרתף של יין צריך לבדוק ביניהם אחרי שאמרנו כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך לבדוק תורה אור למה הוצרכו לבודקן ומפרש לא אמרו אלא במרתף שמכניסין בו חמץ כגון מרתף שמתפרק ממנו יין לשולחנו ופעמים שהשמש עומד למזוג יין ופתח בידו וכשהיין כלה נכנס למרתף להביא יין: **שפי שורות על פני כל המרתף**. בגמ' (דף ח:) מפרש מאי היא: **שפי שורות המיוגות כו'**. מפרש בגמ' (שם): **גמ' קא סלקא דעתך מאן דאמר נגהי נגהי** [במשנה שבמשניות וגרי"ף ליתא ולמה] **ממש**. כשיאיר השחר שחרית של י"ד: מאן דאמר לילי לילי הוא ממש: **שבקר אור**. קס"ד דה"ק ובבקר דהייגו אור כלומר שנמו אור האכסים שולחו: **מי כתיב שאור בקר**. דלשמעת ולאור דהייגו בקר דתימלי לומר לאור=שם דבר הוא וקרי לבקר אור: **שבקר אור כתיב**. האי "אור" לאו שם דבר הוא אלא הבקר האיר כמאן דאמר "לפרא נהר", ולפי דרכו לימדך הכתוב דרך ארץ מאחי יוסף שהמתינו עד שהאיר המזרח כדרב יהודה אבל אור שהוא שם דבר אינו אלא לילה: **בני טוב**. היולא לדרך יכנס ערבית לבית מלון בעוד החמה זורחת ולמחר ימתין עד הנץ החמה ויצא ואז טוב לו שהאור טוב לו שנאמר באור "כי טוב" ומה היא טובתו? מפני החיות ומפני הלסטים: **ובאור בקר**. השתא משמע לן דשם דבר הוא והכי קאמר דוד ובאור זה דהייגו בקר כן יזרח שמש לצדיקים שיצאו מחפילתן לעולם הבא: **מי כתיב אור בקר**. דהייגו שם דבר וגימא אור הוא בקר וכן יזרח שמש: **ובאור בקר כתיב**. ואין זה שם דבר אלא כמאיר של בקר יזרח שמש כשמתחיל הבקר להאיר בעולם הזה והוא חשך ואפל בעולם השחר נוגה כריחת השמש שלא עכשיו תהיה אותה שעה לצדיקים לעתיד לבא לפי שיהא אור החמה גדול מאד ואפילו עלות השחר שלה יאיר כהנץ החמה של עכשיו: **למאיר ובא קראו יום**. משעה שמתחיל להאיר והאי אור לאו שם דבר הוא: **והא קיימא לן**. בשמעתא קמייתא דברכות: **עד שלא הכוכבים יממא**. כדכתיב מעלות השחר ועד שלא הכוכבים דעזרא (נחמיה ד): **אלא**. תריץ הכי: **קריב רחמנא לנהורא כו'**. האי "זיקרא" לאו קריאת שם הוא דתימא שקרא את שם האור יום אלא קרא לבריאה המאירה שברא מהור מעטה לבושו: **ופקדים אמצותא דיממא**. לאור בשמש ביום ולחושך לוה לשמש בלילה קרא כמלך שקרא לעבדו שיבא לפניו: **הא קמ"ל דאור כוכבים נמי אור הוא**. לעולם הכוכבים המאירים קאמר ודקא קשיא לך הא שאינן מאירין לא הא דנקט כוכבי אור לאו למעוטי כוכבים שאינן מאירין דכל כוכבים יש להם אור וליכא למעוטי מידי וקרא משמעינן דאור כוכבים קרוי אור ונפקא מינה לנודר הנאה מן האור שיאסר באורן של כוכבים: מדקאמר **ודא** קיימא לן עד שלא הכוכבים יממא הוא. אומר ר"י דפשיטא ליה לגמרא דעד שלא הכוכבים יממא משום דמסקינן בספ"ב דמגילה (דף כ:) דמעלות השחר יום הוא דכתיב ואנחנו עושים במלאכה מעלות השחר עד שלא הכוכבים ואומר והיה לנו הלילה משמר והיום מלאכה ומהתם נמי מוכח דעד שלא הכוכבים יום הוא ולא קשה מהתם קרא לתנאי דפרק במה מדליקין (דף לד: ולה.) דקאמר ר' יהודה משהשקע החמה כל זמן שפני מזרח מאדימין ואיכא למאן דאמר התם שני חלקי מיל שהוא לפי הגראה שעה גדולה לפני שלא הכוכבים דאין אנו בקיאין בשלא הכוכבים כדאמר התם שלא הכוכבים גדולים הגראין ביום ולא כוכבים קטנים הגראין בלילה אלא ביונים: (**הדתנן**) הנודר מן האור גבי האדם אינו כלום המקרא אוסרנו אחר לשון בני אדם כדאמרינן בערכין (ד' יט:) [כדתניא] גבי האומר משקל ידי עלי מדאורייתא קיבורת כולה בנדרים הלך אחר לשון בני אדם דהייגו עד האליל*: לי

*לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר. כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה, *ובמה אמרו ב' שורות במרתף: מקום שמכניסין בו חמץ, בית שמאי אומרים ב' שורות על פני כל המרתף ובית הלל אומרים שתי שורות החיצונות שהן העליונות: גמ' מאי "אור" רב הונא אמר נגהי *ורב יהודה אמר לילי, קא סלקא דעתך דמאן דאמר נגהי נגהי ממש ומאן דאמר לילי, לילי ממש מיתיבי *הבקר אור והאנשים שילחו אלמא "אור"=יממא הוא, מי כתיב "האור בקר", הבקר אור" כתיב כמאן דאמר צפרא נהר וכדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב *לעולם יכנס אדם בני טוב ויצא בני טוב מיתיבי *ובאור בקר יזרח שמש "אלמא "אור"=יממא הוא, מי כתיב "אור בקר", ובאור בקר" כתיב והכי קאמר ובאור בקר בעולם הזה כעין זריחת שמש לצדיקים לעולם הבא מיתיבי *ויקרא אלהים לאור יום "אלמא "אור"=אורתא הוא הכי קאמר *למאיר ובא קראו יום, אלא מעתה ולחשך קרא לילה למחשך ובא קרא לילה והא קיימא לן דעד צאת הכוכבים יממא הוא? אלא הכי קאמר קרייה רחמנא לנהורא ופקדיה אמצותא דיממא וקרייה רחמנא לחשוכא ופקדיה אמצותא דלילה מיתיבי *הללוהו כל כוכבי אור" אלמא "אור"=אורתא הוא הכי קאמר הללוהו כל כוכבים המאירים אלא מעתה כוכבים המאירים הוא דבעו שבוחי שאינן מאירין לא בעו שבוחי והא כתיב *הללוהו כל צבאיו? אלא הא קמ"ל דאור דכוכבים נמי אור הוא למאי נפקא מינה לנודר מן האור (דתנן)* הנודר מן האור אסור באורן של כוכבים מיתיבי *לאור יקום רוצח יקטל עני ואביון ובלילה יהי כגנב" הא

אור

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ. בכל יראה ובל ימצא וקשה לר"י כיון דצריך ביטול כדאמר בגמ' (דף ו:) הבודק צריך שיבטל ומדאורייתא בביטול בעלמא סגי אמאי הצריכו חכמים בדיקה כלל ונראה לר"י דאע"ג דסגי בביטול בעלמא החמירו חכמים לבדוק חמץ ולבערו *שלא יבא לאכלו וכן משמע לקמן (דף י:) דבעי רבא ספר בשמי קורה וכו' אי דלמא זימנין דנפל ואתי למיכליה והטעם שהחמירו כאן טפי מבשאר איסורי הנאה שלא הצריכו לבערם משום דחמץ מוחר כל השנה ולא נאסר רק בפסח ולא בדילי מיניה כדאמר לקמן (דף יח.) ולא דמי לבשר בחלב וערלה וכלאי הכרם שאיסורם עוהא איסור עולם *וגזיר נמי איסוריה שרי לאחריני אי נמי שאני חמץ שהחמירה בו הורה לעבור בבל יראה ובל ימצא החמירו חכמים לבדוק ולבערו אפילו היכא דביטלו משום דילמא אתי למיכליה וגרלה לרשב"א דאפילו לפי טעם האחרון צ"ל דהחמירו חכמים בכל חמץ אפי' בחמץ טוקשה ועל ידי תערובת אף על גב דליכא בל יראה לפר"ח ברים אלו עוברין (דף מב.) דהא אמר שיאור ישרף והייגו חמץ טוקשה כדמוכח התם ואיכא למ"ד נמי התם דכ"ש חמץ גמור על ידי תערובת משמע דאסור להשהותו דאי מותר להשהותו אמאי ישרף ישהה אותו עד אחר הפסח ויהא מותר אפילו לרבי יהודה דלא אסר רבי יהודה חמץ אחר הפסח אלא בחמץ גמור דאיכא ג' קראי לתוך זמנו ולפני זמנו ולאחר זמנו (לקמן דף כח:) אבל בטוקשה דליכא אלא חד קרא אפי' ר' יהודה מודה:

קא סלקא דעתך מ"ד גגהי וכו'. לא נקט קס"ד אלא משום מאן דאמר נגהי דלא קאי הכי ואגב אורחיה נקט נמי לילי ממש ומש"ה אין לשנות הספרים:

וכדרב יהודה. לא קאי אמאי דמשני כדאמר לפרא נהר אלא מילתא באפי נפשה היא ומפרש מה השמיענו הפסוק לר"מ: **יכנס** בני טוב. אור"י דבפרק הכונס (דף ס ופס:) משמע דטעם הוי משום מזיקין דמפיק ליה התם מלא תלאו אים מפתח ביתו וקרא משום מזיקין קא מזהיר דמפקינן מיניה התם כיון שמיתן רשות למשחית וכו' ולפי זה אפילו מעירו לתם צריך ליזהר שלא בני טוב והא דנקט כניסה תחלה הייגו משום דאורחא דגמרא למינקט הכי כמו מטפש ועולה ומטפש ויורד בפרק עושין פסין (דף כח.) דנקט עליה תחלה ובפ' במה מדליקין (דף לד:) בין השמשות כהרף עין זה ככנס וזה יולא וקשה הא דרים רב יהודה הא דרשה גופה מקרא אחריתא דלא תלאו בפרק הכונס (דף ס.ופס:) ואומר רשב"א דלריבי תרי קראי הבקר אור צריך לעיר אחרת ואפי' היכא דליכא למיחש למזיקין כגון אחי יוסף דהוו י"א והטעם מפני הפתחים וקרא דלא תלאו אילטוריך לעירו ומפני המזיקין:

ובאור בקר בעולם הזה. פי' ר"ת דהייגו עד אחי היום כדמוכח בפ' תמיד נשחט (דף כח.) דעד ו' שעות נקרא בקר כעין זה יהיה תחלת זריחת השמש דהייגו הכן החמה לצדיקים לעתיד לבא:

גמ' וכ"ש אומר ליני. עיי' תוי"ט תרומות פ"ח מ"ג: רש"י ד"ה בני טוב וכו' מפני החיות ומפני הלסטים. עיין יומא כא ע"א בכ"י ד"ה היולא יחידי: תוס' ד"ה אור ל"ד וכו' אלא יצא לאלבו. עי' לקמן י ע"ב תוס' ד"ה ואם לא בדק:

[דתניא]

[ועי"ש תוס' יבמות עא. ד"ה וסבי מולין]

א א מיי' פ"ב מהלכות חמץ ומצה הלכה ג סמג עשין לא עוד וב"ע ח"מ סי' תלח סעיף ג:

* עי' רש"י לקמן ד. ד"ה חוצה הגר

** עי' רש"י לקמן ד. ד"ה חוצה הגר

רבינו חננאל

(אור ל) ארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר כו' [מאי אור] רב הונא אמר נגהי רב יהודה אמר לילי. אף על גב דאסיקנא לדברי הכל אור אורתא הוא קס"ד דמאן דאמר נגהי קסבר האי אור צפרא הוא ומאן דאמר לילי קסבר לילי הוא. ואתבינן עליה והכתיב הבקר אור ואין תאמר האור לילי הוא ופריק מי כתיב האור בקר דשמעת מינה שהאור בקר הוא הבקר אור כתיב ופי' הבקר האיר ולא כי האור הוא הבקר: מיתיבי וכאור בקר יזרח שמש אלמא אור יממא הוא ושנינן וכאור בקר כתיב. כלומר כאור בקר קודם זריחת שמש לצדיקים לעתיד לבוא הוא כעין זריחת שמש בעולם הזה נמצא זריחת שמש בעולם הזה כעין אור בקר קודם זריחת שמש לבוא: ויקרא אלהים לאור יום ושני' למאיר ובא קראו יום. כלומר משאיר היום [בבקר] קרא יום: הללוהו כל כוכבי אור. פי' בא הכתוב להודיע דאפילו זוהר הכוכבים נקרא אור נפקא מינה לנדר דאסר מר הנדר מן האורות אסור באורן של כוכבים:

הגהות מהר"י לנדא

א) גמרא דתנן הנודר מן האור. אין זה לא משנה ולא ברייתא (ועי' גל"מ):

גליון הש"ס

גמ' וכ"ש אומר ליני. עי' תוי"ט תרומות פ"ח מ"ג: רש"י ד"ה בני טוב וכו' מפני החיות ומפני הלסטים. עיין יומא כא ע"א בכ"י ד"ה היולא יחידי: תוס' ד"ה אור ל"ד וכו' אלא יצא לאלבו. עי' לקמן י ע"ב תוס' ד"ה ואם לא בדק: